

USZCZEGÓLOWIENIE RAMOWEGO PROGRAMU PRAC KONSERWATORSKICH

W trakcie prowadzonych robót stwierdzono, że okładzina elewacyjna, pierwotnie określana jako silikatowa, w rzeczywistości wykonana jest z materiału będącego bliżej nieokreślonym spiekem ceramicznym. Z identycznego materiału wykonane są gzymsy oraz elementy wystroju ceramicznego. Materiał ten posiada dużo większą wytrzymałość, twardość i odporność na ścieranie oraz dużo mniejszą nasiąkliwość niż zakładany pierwotnie silikat.

Kształtki ceramiczne tworzące okładzinę elewacyjną połączone są ze ścianami budynku za pośrednictwem niewielkich strzępi w układzie mijankowym. Całość murowana była na zaprawie wapiennej. Z podobnej zaprawy wykonano także pierwotne spoinowanie, które zachowało się w nielicznych miejscach mniej narażonych na oddziaływanie warunków atmosferycznych.

W trakcie prowadzenia napraw w okresie powojennym ubytki w spoinowaniu uzupełniono silną i szczelną zaprawą cementową. Głębokość tego uzupełnienia jest różna w różnych fragmentach elewacji zależnie od stopnia zniszczenia pierwotnego spoinowania.

Wszystkie spoiny zostały pomalowane kolorem jaśniejszym od zaprawy cementowej.

Stwierdzono również, że przed pomalowaniem elewacje próbowano czyścić mechanicznie, najprawdopodobniej przy pomocy szlifierek kątowych.

Elewacja atrium wykonana jest również z podobnego materiału z tym, że pokrytego warstwą szkliwa. Uzupełnienie spoinowania wykonano analogicznie jak w pozostałej części elewacji.

CZYSZCZENIE ELEWACJI

Z uwagi na to, że występujący na obiekcie materiał posiada dużo większą wytrzymałość i odporność na ścieranie oraz dużo mniejszą nasiąkliwość niż zakładany pierwotnie silikat możliwe i zasadne stało się dopuszczenie, na wniosek Generalnego Wykonawcy, metody strumieniowo – ściernej.

Po wykonaniu prób skuteczności czyszczenia okładzin elewacyjnych komisyjnie stwierdzono, że oczekiwane rezultaty daje czyszczenie elewacji kruszywem kwarcowym (granulat bardzo drobny – do 0,1mm) – zgodnie z notatką z dnia 18.10.2011r.

Wobec powyższego, rezygnuje się z obowiązującego pierwotnie kategorycznego zakazu stosowania metody strumieniowo-ściernej i dopuszcza się do zastosowania (w przypadku

niezadowalających efektów czyszczenia chemicznego), w celu doczyszczenia elewacji, metodę strumieniowo-ścierną – zgodnie z notatką z dnia 18.10.2011r.

Zastosowana technologia czyszczenia nie powinna powodować naruszenia struktury materiału, ograniczyć należy również pylenie oraz nadmierne działanie wilgoci. Proponuje się wykonanie czyszczenia np. w technologii niskociśnieniowej TORBO.

Technologia ta polega na mechanicznym czyszczeniu elewacji za pomocą ścierniwa o bardzo małej granulacji. Ścierniwo podawane jest stycznie do czyszczonych powierzchni za pośrednictwem dyszy rotacyjnej. Ścierniwo podawane jest w osłonie wodnej (zużycie wody ok. 1-2,5 l/h) – woda zastosowana jest wyłącznie w celu ograniczenia pylenia – nie wnika w strukturę materiału. Powyższej metody nie dopuszcza się jednakże do zastosowania na elementach rzeźbiarskich elewacji oraz na elementach szklonych

WYKONANIE PRZEMUROWAŃ

W miejscach głuchych i takich w których stwierdzono znaczne odspojenie elewacji od ścian zewnętrznych, należy wykonać przemurowanie komisyjnie zatwierdzonych miejsc – zgodnie z notatką z dnia 18.10.2011r. Należy wykorzystać elementy uprzednio zdemontowane. Przemurowanie polegać ma na odtworzeniu stanu pierwotnego. Należy stosować zaprawę wapienną.

Zakres przemurowań niezbędnych do wykonania będzie każdorazowo typowany przez osobę kierującą pracami o charakterze konserwatorskim (dyplomowany konserwator detalu architektonicznego w zakresie kamienia i ceramiki) i potwierdzany przez nadzór inwestorski. W przypadku sporów zakres określony zostanie komisyjnie z udziałem Projektanta i przedstawiciela WUOZ.

FUGOWANIE

W stosunku do pierwotnego opracowania wprowadza się następujące uściślenie:

Usunąć fugę osypującą się. Fugi wtórne, cementowe szczelne należy usunąć. W miejscach gdzie usuwanie cementowego wypełnienia powodowałoby uszkodzenia elewacji dopuszcza się, zgodnie z wnioskiem Generalnego Wykonawcy, pozostawienie spoiny cementowej. W miejscach w których spoina nie będzie mogła być usunięta, należy ją scalić kolorystycznie z pozostałą częścią elewacji. Kwalifikacje miejsc w których usunięcie spoiny będzie nieuzasadnione wykonuje prowadzący prace konserwator powiadamiając o tym fakcie Inwestora. W przypadku rozbieżności powołana zostanie komisja j.w.

Wykonać uzupełnienie fugowania elewacji przy pomocy np. zaprawy Funcosil Fugenmoertel barwionej w masie. Kolorystykę fugi należy dobrać do barwy pierwotnych fug. Fugi wykonać minimalnie cofnięte lecz w nawiązaniu do pozostawionych na obiekcie.

Należy wykonać próby fugowania i poddać je komisyjnej ocenie.

HYDROFOBIZACJA

Powłoka hydrofobowa powinna zabezpieczać materiał elewacyjny (spiek ceramiczny) przed wpływami środowiska i opóźniać jego brudzenie się. Zastosować np. preparat Funcosil SNL (Remmers) lub Silak (Nowa Sarzyna).

KOLUMNY PRZED WEJŚCIEM GŁÓWNYM

Kolumny i pilastry w rejonie wejścia wykonane są w technologii analogicznej jak gzymsy i pozostały wystrój ceramiczny. Wykonano je z kształtek ceramicznych z materiału takiego jak gzymsy. Elementy te zostały poważnie uszkodzone a w przeszłości już naprawiane. Naprawy polegały na uzupełnieniu ubytków cegłą i zaprawą cementową. Tak naprawione elementy otynkowano i pomalowano.

Przed przystąpieniem do remontu należy usunąć wtórne przemalowania żeby sprawdzić, czy na części elementów nie zachowały się oryginalne kształtki.

1. Wykonanie oczyszczenia.

Czyszczenie zaleca się wykonać w technologii analogicznej jak opisana w części dotyczącej okładziny elewacyjnej.

2. Rekonstrukcja

Z uwagi na prawdopodobnie znaczące zniszczenia kształtek ceramicznych z których wykonane są kolumny a także stwierdzone po częściowym wyczyszczeniu i odkuciu tynków fragmenty uprzednio naprawiane (uzupełnienia ceglane na zaprawie cementowej oraz tynk cementowy) zaleca się, po oczyszczeniu i uzupełnieniu ubytków (naprawie konstrukcji kolumny) wytynkowanie kolumn tynkiem renowacyjnym analogicznym do tego zastosowanego przy cokołach. Należy zachować pierwotny rysunek boniowania.

Pozostałe czynności (w tym wykonanie tynków) i zabiegi należy wykonywać zgodnie z RPPK, PW oraz sztuką budowlaną i konserwatorską.

Wszystkie w/w czynności należy wykonywać pod kierunkiem dyplomowanego konserwatora detalu architektonicznego w zakresie kamienia i ceramiki.

Technologie czyszczenia, oraz kolory fug i uzupełnień należy zatwierdzić komisyjnie po wykonaniu reprezentatywnych prób. Próby należy wykonywać w miejscach nie

elw

eksponowanych. Preparaty należy stosować zgodnie z zaleceniami producenta oraz osoby prowadzącej prace konserwatorskie.

Powyższe wytyczne, stanowiące uszczegółowienie zatwierdzonego Projektu Budowlanego oraz Ramowego Programu Prac Konserwatorskich, nie zawierają istotnych zmian lub odstępstw w stosunku do rozwiązań przedstawionych i zaakceptowanych pierwotnie w w/w opracowaniach. Opracowanie stanowi usystematyzowanie uzgodnień podjętych w trakcie procesu modernizacji obiektu. Różnice wynikają z dopuszczenia do stosowania czynności wnioskowanych przez Generalnego Wykonawcę.

Elżbieta
Konservator Dziej. Sztuki
Wondrychowska
mgr Dorota Wondrychowska
nr dypl. T 1457

AK
mgr inż. arch. Andrzej Kamiński
upr. arch. nr 166/75/Wm
upr. konserw. nr 1245/Lb/83
upr. konserw. P.O.Z. WR-WK2/U-071/342/04